Në bazë të nenit 55 paragrafi 1 të Ligjit për organizimin dhe punën në organet e administratës shtetërore (,,Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 dhe 51/11), si dhe në bazë të nenit 25 paragrafi 2 dhe paragrafi 5 të Ligjit për arsim fillor („Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë “ nr. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 dhe 67/17) Ministria e Arsimit dhe Shkencës caktoi Programin mësimor për ***Gjeografi*** për klasën VIII në arsimin fillor nëntëvjeçar.

PROGRAMI MËSIMOR

MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCËS

GJEOGRAFIA

Klasa VIII

ARSIMI FILLOR NËNTËVJEÇAR

Shkup, Shkurt 2018

HYRJE

Lënda mësimore që e studion sferën e shkencës gjeografike mësohet në periudhën e dytë zhvillimore në klasën e VI dhe periudhën e tretë: klasën e VII, VIII dhe IX në arsimin fillor nëntëvjeçarë.

Duke e përcjellur sistematikën shkencore, përkatësisht sistematikën profesionale si dhe teknologjinë shkencore, karaktersitikat e nxënësve dhe procesin mësimor, programet mësimore në gjeografi janë konceptuar ashtu që i zhvillojnë përmbajtjet nga më pak të ndërlikuara kah më të ndërlikuarat (thellësia dhe gjerësia e njohurive rritet me moshën e nxënësve).

Të mësuarit e gjeografisë si lëndë mësimore ka për qëllim t'ju ndihmojë nxënësve të arrijnë njohuri bazike për Tokën, rëndësinë dhe lidhshmërinë e elementeve natyrore dhe dukuritë shoqërore si dhe proceset në botën moderne, zhvillimi dhe kujdesi i mënyrës gjeografike të mendimit dhe zhvillimit të aftësive sociale efektive të nxënësit.

Programi mësimor në lëndën e gjeografisë ndërlidhet me programet mësimore të përvetësuara paraprakisht si: bota rreth nesh, natyra dhe shoqëria.

Lënda mësimore gjeografia mësohet si lëndë mësimore e detyrueshme me 2 orë font në javë (72 orë në vit) në klasën e VI, VII, VIII dhe IX.

Mësimi i gjeografisë duhet të realizohet sipas parimeve vijuese:

- mësimnxënia e orientuar ndaj mësimit të nxënësit;
- mësimi i pavarur dhe hulumtimi për secilin nxënës dhe përmes mësimit të përbashkët në grup;
- respektimi i parimeve të mësimit aktiv;
- përcjellja e vazhdueshme e përparimit të secilit nxënës nga mësimdhënësi dhe dhënia e informatave të rregullta për përparimin;
- vetëvlerësimi i përparimit personal të secilit nxënës.

2. QËLLIMET E MËSIMIT NË KLASËN E VIII

Nxënësi /nxënësja:

- Të aftësohet t'i njeh ligjet dhe nocionet themelore gjeografike universale;
- Ta kuptojë lidhshmërinë e gjeografisë me disciplinat natyrore dhe shoqërore mësimore – shkencore;
- Të arrijë, paraqet dhe të përvetësoj njohuri për objektet, dukuritë dhe proceset përmes shembujve konkret;
- Të vendoset në terminologjinë adekuate profesionale nga sfera e gjeografisë me të kuptuarit e rëndësisë;
- Ta kuptojë dhe zbatojë distancën, teknikat dhe instrumentet e orientimit të hartave fizike dhe ekonomike;
- Të zbulojë dhe paraqes fakte për burimet, format, gjendjet dhe ndryshimet në hapësirat gjeografike;
- Ti analizojë dhe ndërlidh faktorët natyror dhe shoqëror si elemente për zhvillimin e hapësirës gjeografike;
- Të paraqet të dhënat numerike në llojin e tabelës, dijagrameve, skicave dhe të dijë ti interpretojë në mësim;
- Të njihet me pozitën gjeografike në Kontinentin të Evropës në tokë;
- Të dijë ti përshkruajë vijat kufitare dhe ndarja bregdetare e kontinentit;
- Të njihet me karakteristikat e relievit në Evropë;
- Të arrijë njohuri themelore për klimën dhe hidrografinë e kontinentit;
- Të arrijë njohuri bazike për shtrirjen e botës bimore dhe shtazore në Evropë;
- Të njihet për ndarjen rajonale të Evropës;
- Të njihet me karakteristikat demografike të popullatës së kontinentit;
- Të dijë ti locojë kryeqytetet dhe qytetet më të mëdha në Evropë;
- Të njihet me problemet e ndotjes dhe mbrojtjen e mjedisin jetësor në shtetet e Evropës.

3. QËLLIMET KONKRETE

TEMA I: KARAKTERISTIKAT NATYRORE – GJEOGRAFIKE TË EVROPËS - 15 orë				
Qëllimet	**Përmbajtjet**	**Nocionet**	**Aktivitetet dhe metodat**	**Rezultatet nga mësimnxënia**
Nxënësi/nxënësja: - të njihet me karaktersitikat e përgjithshme gjeografike të Evropës; – të njihet me vend pozitën e Evropës, kufijtë e saj dhe madhësinë; – t'i përshkruajë kufijt natyror në Evropë; – ta përshkruajë vijën bregdetare të Evropës; – t'i njeh gadishujt dhe ishujt e Evropës; – të njihet me detet të cilët e rrethojnë kontinentin; – t'i paraqesë në hartë ngushticat dhe kanalet më të mëdha; – t'i përshkruajë karaktersitikat e	-Pozita gjeografike, kufijt dhe madhësia e Evropës - Përthyerja bregdetare e Evropës	Evropa Kontinenti Pozita gjeografike Kufijt dhe vija kufitare natyrore Vija bregdetare Gjiret dhe Ngushticat Fjordove Masivet malore	– Përdorimi i hartës fizike të Evropës dhe botës për përshkrimin e vijës kufitare. – Sqarimi në hartë i vendpozitës së Evropës në botë, karaktersitikat gjeografike dhe relievi. – Përshkrimi i karaktersitikave të vijës bregdetare të Evropës. – Përdorimi i Google Earth për shqyrtimin visual të përthyerjes së vijës bregdetare të kontinentit.	– Jep vështrimin e kufijve dhe pozitën gjeografike të Evropës në botë, – Në hartën e Evropës e tregon kufirin ndërmjet Evropës dhe Azisë; – definon dhe sqaron për kufizimin bregdetar të Evropës; – identifikon se në cilët pjesë të Evropës mbizotëron relievi malor; – jep një vështrim për malet e reja vargore dhe malet e vjetra gramade; – në hartën e Evropës i tregon ultësirat dhe fushgropat më të mëdha; - i dallon faktorët klimatik dhe

relievit të Evropës dhe të ketë njohuri për pjesët më të mëdha të relievit; – të fitojë njohuri për kushtet klimatike të Evropës; – t'i dallojë hapësirat me kushte të caktuara klimatike; – të arijë njohuri për vegjetacionin në Evropë; – të dallojë dhe kategorizojë faktorët klimatik dhe zonat klimatike vegjetative në Evropë; - t'i paraqes në hartë lumejt dhe pellgejt e lumejve në Evropë; – t'i gjejë liqenet më të mëdha dhe ta sqarojë rëndësinë e tyre në Evropë.	- Karaktersitikat e relievit në Evropë -Ndikimi i faktorëve klimatik mbi klimën në Evropë -Zonat klimatike të vegjetacionit në zonën mesatare në Evropë -Zonat klimatike të vegjetacionit në brezin e ngrohtë të ftohtësisë në Evropë -Pellgjet e lumenjve dhe lumejt në Evropë	Ultësira Fushgropa Dinet Plato Prevalet Llojet e klimës Stepet Tajga Tundra Hidrografia Resoret ujore	– Përpunimi i pasqyrave tematike nga tekstet e grumbulluara për karaktersitikat gjeografike të Evropës. – Sqarimi me ndihmën e hartës gjeografike të shtrirjes dhe karaktersitikave të zonave klimatike – vegjetative në Evropë. – Përpilimi i hartës klimatike – vegjetative të Evropë. – Përdorimi i hartës gjeografike për përshkrimin e hidrografisë së Evropës. – Përdorimi i Google Earth për njohjen visuale të	zonat klimatike – vegjetacionit; - jep sqarim për llojet klimatike në Evropë; - i gjen objektet më të rëndësishme hidrografike në Evropë; - i/e aftësuarpër arritjen e njohurive të reja për kontinentin; - i/ e aftësuar për shqyrtimin vizuel të hartave të ndryshme përmes Google Earth.

	-Lumenjtë në Evropë		hidrografisë së Evropës. – Prezantimi TIK.	

TEMA II: KARAKTERSITIKAT SOCIO – GJEOGRAFIKE DHE NDARJA RAJONALE E EVROPËS - 9 orë				
Qëllimet	**Përmbajtjet**	**Nocionet**	**Aktivitetet dhe metodat**	**Rezultatet nga mësimnxënia**
Nxënësi/ nxënësja: – t'i njeh karaktersitikat themelore të Evropës (numrin e popullsisë. Dendësinë e popullsisë, rritjen natyrore, grupin e racave dhe popujve); – t'i njeh dhe vërej dallimet e popujve sipas përkatësisë së tyre fetare dhe gjuhës; – të njihet me kulturën e ndryshme, traditat dhe zakonet e popujve në pjesët e ndryshme të Evropës; – t'i njeh qytetet më të mëdha të Evropës dhe dallimet ndërmjet fshatrave në Evropë; – të njihet me ndarjen rajonale dhe territoriale të Evropës; – t'i tregojë në hartën gjeografike rajonet, shtetet dhe qytetet e tyre kryesore; – të njihet me llojet e rregullimit të shtetit në Evropë.	Karaktersitikat themelore të popullsisë në Evropë -Përkatësia fetare dhe gjuhësore si dhe raca e popullsisë në Evropë -Kultura, tradita dhe zakonet e popullsisë në Evropë -Vendbanimet në Evropë	Popullsia Dendësia e popullsisë Rritja natyrore Grupet e racave Popujt Grupet e gjuhëve Përkatësia fetare Zakonet Tradita Kultura Rajoni Shteti	– Mësimdhënësi i sqaron nocionet e përmbajtjeve. – Jep udhëzime për analizën në hartë. – Sqaron dhe demonstron në hartë për dendësinë e popullsisë, rritjen natyrore dhe grupin e racave dhe të popujve. – Mësimdhënësi sqaron për dallimet gjuhësore dhe fetare. – Klasifikon popuj sipas grupeve gjuhësore dhe përkatësisë fetare. – Inicon bisedë. – Sqaron për dallimet në kulturë, traditë dhe zakonet te popujt e ndryshëm. – Nxit në hulumtim dhe shkëmbim të njohurive ndërmjet nxënësve për dallimet në zakone, kulturë dhe traditë sipas përkatësisë fetare. – Hulumtimi TIK për lagjet evropiane. – Grumbullimi i të dhënave dhe shqyrtimi i dallimeve ndërmjet fshtareve dhe	– Sqaron për karaktareistikat themelore të popullsisë në Evropë; – I dallon popujt sipas përkatësisë fetare dhe gjuhësore; – I sqaron kulturat e ndryshme, traditat dhe zakonet e popujve në pjesë të ndryshme të Evropës. – I identifikon qytetet më të mëdha në Evropë dhe dallimet ndërmjet fshatrave të Evropës; – E sqaron ndarjen rajonale dhe territoriale të Evropës; – I tregon rajonet në hartën gjeografike,shtetet dhe kryeqytetet e tyre;

	-Ndarja rajonale dhe politike territoriale e Evropës	Kryeqyteti Republika Mbretëria Principatat	qyteteve në Evropë. – Prezantimi dhe biseda. – Sqaron nocione, demonstron në hartë për rajonet dhe tregon kufijtë në rajone. – Thekson analiza me përdorimin e hartave tematike për gjetjen e shteteve, qytetet kryesore në rajon.	– Sqaron për llojet e rregullimit të shteteve në Evropë; – Përdor enciklopedi, revista, Internet për hulumtim; – Bën korrelacion me lëndë tjera mësimore (historinë, biologjin shkencat natyrore).

TEMA III: PASQYRA GJEOGRAFIKE E RAJONIT TË EVROPËS JUGORE - 19 orë				
Qëllimet	**Përmbajtjet**	**Nocionet**	**Aktivitetet dhe metodat**	**Rezultatet nga mësimnxënia**
Nxënësi/nxënësja: – ta njeh pozitën gjeografike, kufijt dhe madhësinë e Evropës Jugore; – ti dijë karaktersitikat natyrore – gjeografike të Evropës Jugore; – ti njeh karaktersitikat socio – gjeografike të Evropës Jugore; – t'i njeh shtetet e Gadishullit Ballkanik; – ti identifikojë në hartë shtetet dhe kryeqytetet e tyre kryesore; – t'i njeh karaktersitikat natyrore – gjeografike të shteteve të Gadishullit Ballkanik; – t'i njeh karaktersitikat ekonomike dhe socio – gjeografike të shteteve të Gadishullit Ballkanik; – t'i njeh karaktersitikat natyrore – gjeografike të shteteve të Gadishullit Apenin;	- Karaktersitikat gjeografike të Evropës Jugore **Gadishulli Ballkanik** – Bullgaria – Greqia – Sërbia – Shqipëria dhe Kosova – Kroacia dhe Sllovenia – Mali i Zi dhe Bosnja Hercegovina **Gadishulli Apenin** - Italia, San Marino dhe Vatikani	-Vija bregdetare -Gadishujt -Ishujt -Grupet e ishujve - Maki -Gadishulli -Kufijt shtetëror -Rregullimi shtetëror -Rodopet -Musalla -Republika -Liqeni i Shkodrës -Religjioni	- Prezantimi i Evropës Jugore. – Në hartën e Evropës i tregon shtetet dhe kryeqytetet në Evropën Jugore. – Thekson për përdorimin e atlasit për analizën e rajonit dhe përcaktimi i karaktersitikave. – Power point prezantimi. – Sqarime për Gadishullin Ballkanik, përshkruan kufij, reliev, klimë. – Demonstrimi në hartë – Nxitja e të menduarit dhe analiza nga harta. – Orienton në hulumtim. – TIK. – Prezantimi i shteteve. – Sqarimi i përshkrimit për karaktersitikat. – Demonstron në hartë. – Jep udhëzime për analizën në hartë dhe krahasimin e shteteve. – Jep detyrë për hulumtim nga Interneti – TIK.	- E dallon pozitën gjeografike të Evropës Jugore; - I tregon në hartë shtetet dhe kryeqytetet e Evropës Jugore; - I dallon karaktersitikat e përgjithshme gjeografike dhe ekonomike të Evropës Jugore; - Përcakton pozitën gjeografike, kufijt dhe madhësinë e Gadishullit Ballkanik, shtetet dhe kryeqytetet; - I dallon karakteristikat natyrore – gjeografike, socio – gjeografike për shtetet, kryeqytetet dhe rregullimin shtetëror; - E sqaron pozitën

– t'i njeh karaktersitikat socio – gjeografike dhe ekonomike të Gadishullit Apenin; – T'i njeh karakteristikat gjeografike – natyrore të Gadishullit Apenin; – T'i njeh karakteristikat gjeografike – natyrore të Gadishullit Pirinej; – T'i njeh karaktersitikat socio -gjeografike dhe ekonomike të shteteve të Gadishullit Pirinej; – Ta gjen ndërlidhjen reciproke ndërmjet gjeografisë dhe mjedsit jetësor në Evropën Jugore.	**Gadishulli Pirinej** -Spanja, Portugalia dhe Andora -Rrezikimi, ndotja dhe mbrojtja nga mjedisi jetësor i Evropës Jugore			gjeografike, kufijt dhe madhësinë e shteteve të Gadishullit Ballkanik; - Sqarimi, përshkrimi dhe dallimi I karaktersitikave dhe specifikave të shteteve nga Evropa Jugore; - Identifikon objekte gjeografike; - I definon specifikat e karaktersitikave natyrore – gjeografike të vendeve të Evropës Jugore; - Të demonstrojë në hartë për vendet e Evropës Jugore; - Hulumton nga Interneti – Tik për vendet e Evropës Jugore; - I sqaron ngjashmëritë dhe dallimet e popullsisë në Evropën Jugore; - Vëren dallime ndërmjet shteteve ;

				- I përshkruan traditat, kulturën dhe zakonet në vendet e Evropës Jugore; - I përshkruan karaktersitikat më të rëndësishme të ekonomisë dhe zhvillimin e turizmit në Evropën Jugore.

TEMA IV: PASQYRA GJEOGRAFIKE E RAJONIT TË EVROPËS PERËNDIMORE - 6 orë				
Qëllimet	**Përmbajtjet**	**Nocionet**	**Aktivitetet dhe metodat**	**Rezultatet nga mësimnxënia**
– Nxënësi/nxënësja: - Ta njeh pozitën gjeografike të Evropës Perëndimore; - T'i tregoj në hartë shtetet në Evropën Perëndimore; - T'i përshkruaj karaktersitikat e shteteve në Evropën Perëndimore; - T'i njeh karakteristikat themelore të popullsisë në shtetet e Evropës Perëndimore; - Të njihet me karaktersitikat themelore të ekonomisë së shteteve në Evropën perëndimore.	**Evropa Perëndimore** -Britania e Madhe dhe R. e Irlandës - Franca - Beneluksi (Belgjika, Holanda dhe Luksemburgu)	– Kriptodepresioni – Estuarët – Nasipë – Kanalet – Platformat e naftës – Pasuritë natyrore – Destinacionet turistike	– Hulumtimi i ndikimit dhe roli i deteve në jetën e njerëzve. – Hulumtimi ndikimit dhe roli i lumenjëve dhe liqeneve në jetën e njerëzve. – Në hartën e Evropës i tregon shtetet dhe kryeqytetet në Evropën Perëndimore. – Në hartën e Evropës i vendos shtetet e Evropës Perëndimore. – Në hartën e Evropës i përfshin karaktersitikat e klimës, hidrografisë dhe vegjetacionit të shteteve në evropën Perëndimore. Hulumton për karaktersitikat e ekonomisë në Evropën Perëndimore.	E dallon pozitën gjeografike të Evropës Perëndimore; I tregon në hartë shtetet dhe kryeqytetet e Evropës Perëndimore; I dallon karakteristikat natyrore – gjeografike, socio – gjeografike për shtetet, kryeqytetet dhe rregullimin shtetëror; - A dallon kontributin e zbulimeve të mëdha gjeografike mbi zhvillimin e shteteve në Evropën Perëndimore; - i/ e aftë për arritjen e pavarur të njohurive të raja për shtetet në Evropën

				Perëndimore.

TEMA V: PASQYRA GJEOGRAFIKE E RAJONIT TË EVROPËS VERIORE - 5 orë				
Qëllimet	**Përmbajtjet**	**Nocionet**	**Aktivitetet dhe metodat**	**Rezultatet nga mësimnxënia**
Nxënësi/nxënësja: – ta njeh pozitën gjeografike, kufijt dhe madhësinë e Evropës Veriore; – t'i tregoj në hartë shtetet në Evropën Veriore; – t'i dijë karaktersitikat e shteteve në Evropën Veriore; – ti njeh karaktersitikat themelore të popullsisë në shtetet në Evropën Veriore; – të njihet me karaktersitikat themelore të ekonomisë së shteteve në Evropën Veriore;	**Evropa Veriore** Suedia Norvegjia dhe Finlanda -Danimarka dhe Islanda	– Gadishulli – Monarkia – Fjordet – Akullnajet – Gjuha, kultura – Xeheroret – Pyjet – Gejzerët – Potenciali hidroenergjetik – Energjetika – Irvasi	– Përdor dhe demonstron hartën e Evropës për shtetet dhe kryeqytetet në Evropën Veriore. – Në hartën memece të Evropës i vendos shtetet e Evropës Veriore. – Në hartën e Evropës i sqaron karakteristikat e klimës, hidrografisë dhe vegjetacionit të shteteve në Evropën Veriore. – Hulumton për karaktersitikat e ekonomisë në Evropën Veriore. – Jep shembuj për doket dhe traditën kulturore të popujve të Evropës Veriore. –	E dallon pozitën gjeografike të Evropës Veriore; I tregon në hartë shtetet dhe kryeqytetet e Evropës Veriore; I dallon karaktersitikat e përgjithshme gjeografike dhe ekonomike të Evropës Veriore; Përcakton pozitën gjeografike, kufijt dhe madhësinë e Gadishullit Ballkanik, shtetet dhe kryeqytetet; I dallon karakteristikat natyrore – gjeografike, socio – gjeografike për shtetet, kryeqytetet dhe rregullimin shtetëror;

TEMA VI: PASQYRA GJEOGRAFIKE E RAJONIT TË EVROPËS QENDRORE - 10 orë				
Qëllimet	**Përmbajtjet**	**Nocionet**	**Aktivitetet dhe metodat**	**Rezultatet e mësimnxënies**
Nxënësi/nxënësja: – Ta njeh pozitën gjeografike të Evropës Qendrore; – T'i tregoj në hartë shtetet në Evropën Qendrore; – T'i përshkruaj karaktersitikat e shteteve në Evropën Qendrore; – T'i njeh karaktersitikat themelore të popullsisë në shtetet e Evropës Qendrore; – Të njihet me karaktersitikat themelore të ekonomisë së shteteve në Evropën Qendrore.	**Evropa Qendrore** -Gjermania -Polonia - Çekia dhe Sllovakia -Zvicra dhe Austria -Hungaria -Rumania	– Shteti – Republika – Monarkia – Alpet – Klima e Alpeve – Klima kontinentale – Rrjeti lumor – Rrjeti i kanalit	– Përdor dhe demonstron hartën e Evropës për shtetet dhe kryeqytetet në Evropën Qendrore; – Në hartën memece të Evropës i vendos shtete e Evropës Qendrore. – Në hartën fizike të Evropës I vëren karaktersitikat e klimës, hidrografisë dhe vegejtacionit të shteteve në Evropën Qendrore. – Hulumton për karakteristikat e ekonomisë në Evropën Qendrore. – Jep shembuj për traditat dhe traditën kulturore të popujve të Evropës Qendrore. – Thekson në përdorimin e atllasëve të rajonit dhe përcaktimin e karaktersitikave të shteteve. – TIK prezantimi.	– E njeh pozitën gjeografike të Evropës Qendrore; – E sqaron relieving dhe ti dallojë faktorët klimatik dhe yonat kliamtike – vegjetative; – I gjen objektet më të rëndësishme hidrografike; – Në hartë I tregon objektet më të rëndësishme hidrografike; – Në hartë I tregon shtetet dhe kryeqytetet në Evropën Qendrore; – I dallon karaktersitikat e përgjithshme natyrore – gjeografike, socio – gjeografike dhe ekonomike; – I sqaron karaktersitikat socio – gjeografike dhe ekonomike të

				shteteve, kryeqyteteve dhe rregullimin shtetëror; – i/e aftë për arritjen e pavarur të njohurive të reja për shtetet në Evropën Qendrore; – e krahason zhvillimin ekonomik të rajonit të Evropës Qendrore me rajonet tjera të Evropës.

TEMA VII: PASQYRA GJEOGRAFIKE E RAJONIT TË EVROPËS LINDORE - 8 orë				
Qëllimet	**Përmbajtjet**	**Nocionet**	**Aktivitetet dhe metodat**	**Rezultatet e mësimnxënies**
Nxënësi/nxënësja: – Ta njeh pozitën gjeografike të Evropës Lindore; – Të njihet me ndarjen territoriale politike të Evropës Lindore; – T'i paraqes në hartë shtetet në Evropën Lindore; – T'i paraqet dhe përshkruaj kufijt e shteteve; – T'i përshkruaj karaktersistikat natyrore të shteteve në Evropën Lindore; – Të njihet me karaktersitikat themelore të popullsisë në shtetet e Evropës Lindore; – Të njihet me karaktersitikat themelore të ekonomisë së shteteve në Evropën Lindore.	**Evropa Lindore** -Rusia -Ukraina - Bjelorusia dhe Moldavia -Letonia, Estonia dhe Lituania	– Klima kontinentale – Klima polare – Klima subpolare – Makia – Shelg polar – Mështekra polare -Krahinë me shtypje të ulët atmosferike – Dhelpra polare	– Në hartën e Evropës i tregon shtetet dhe kryeqytetet e Evropës Lindore. – Në hartën e Evropës i përfshin shtetet në Evropën Lindore. – Në hartën e Evropës i përfshin karaktersitikat e klimës, hidrografisë dhe vegjetacionit të shteteve në Evropën Lindore. Hulumton për karaktersitikat e ekonomisë në Evropën Lindore.Jep shembuj për zakonet dhe traditën kulturore në Evropën Lindore. – Thekson përdorimin e atlasit për analizë të rajonit dhe përcaktimin e karaktersitikave të shteteve. – TIK prezantimi	– E njeh pozitën gjeografike të Evropës Qendrore; – E sqaron relievin dhe ti dallojë faktorët klimatik dhe yonat kliamtike – vegjetative; – I gjen objektet më të rëndësishme hidrografike; – Në hartë i tregon objektet më të rëndësishme hidrografike; – Në hartë i tregon shtetet dhe kryeqytetet në Evropën Qendrore; – I dallon karaktersitikat e përgjithshme natyrore – gjeografike, socio – gjeografike dhe ekonomike; – i sqaron karaktersitikat socio – gjeografike dhe ekonomike të

				shteteve, kryeqyteteve dhe rregullimin shtetëror; – i/e aftë për arritjen e pavarur të njohurive të reja për shtetet në Evropën Qendrore; – e krahason zhvillimin ekonomik të rajonit të Evropës Qendrore me rajonet tjera të Evropës.

4. REKOMANDIMET DIDAKTIKE

Në programin mësimor është dhënë planifikimi orientues në orët mësimore për realizimin e temave dhe tërësive mësimore. Megjithatë, kuadri mësimor duhet në mënyrë të pavarur ta planifikojë fondin e orëve për realizimin e tërësishëm dhe të suksesshëm të qëllimeve të parashtruara nga programi. Duke e pasur parasyshë përbërjen e nxënësve në paralelet është heterogjen, mësimdhënësi duhet të praktikojë qasje diferencuese dhe individuale në kuadër të realizimit të mësimit. Një qasje e tillë është në funksion të nevojave specifike individuale të secilit nxënës dhe zhvillimi i potencialit dhe të arriturave individuale.

Rekomandohet përdorimi i këtyre mjeteve vijuese:

- libër i zgjedhur në nivel të shkollës për lëndën përkatëse, lejuar nga ministri;
- burimet tjera të mësimit në mjedisin e drejtpërdrejtë – objekte dhe dukuritë në natyrë;
- atlas, enciklopedi etj;
- Interneti, softueri arsimor:
- revistë;
- mjetet audio- vizuale.

Teknologjia didaktike bashkëkohore në mësimin e gjeografisë përveç përdorimit të hartave të ndryshme gjeografike, jep mundësi të veçanta për përdorimin e kompjuterit, përkatësisht zbatimin e gjerë të gjeoinformatikës në mësimin e gjeografisë. Gjithashtu, në mësim mund të përdoren dhe hartat memece, fletore e punës, libër leximi gjeografik, doracak për gjeografi, prospekte të ndryshme etj. Nocionet e përvetësuara të reja do të paraqesin sendërtim dhe zgjerim të nocioneve të arritura. Interpretimi i përshkrimeve nga nxënësit është e domosdoshme të jenë të nxitura nga mësimdhënësi në mënyrë I cili përshtatet në karaktersitikat individuale të nxënësit. Të shprehurit mund të jetë përmes: të folurit, esesë, metodave ilustruese, të përpunuara në skema, grafikone etj. Përdorimi i emrave dhe të dhënave në shifër duhet të jetë e paraqitur në nivelin e kuptueshëm. Integrimi i gjeografisë me lëndët tjera mësimore do të realizohet në të gjithë situatat në të cilat është prezent lidhshmëria më e madhe e përmbajtjeve.

5. VLERËSIMI I TË ARRITURAVE TË NXËNËSVE

Gjatë mësimit rregullisht ndiqen dhe vlerësohen të arriturat e nxënësve, mblidhen treguesit për aktivitetet e tyre, motivimi për mësim, bashkëpunimi me të tjerët etj. (vlerësimi formativ). Gjithashtu, regullisht bëhet informimi i secilit nxënës, si dhe i prindërve për përparimin e nxënësit. Kjo komponentë është pjesë përbërëse e planifikimit të mësimit për mësimin dhe mësimnxënien. Rekomandohet të përdoren mënyrat vijuese të përcjelljes, kontrollimi dhe vlerësimi i të arriturave të nxënësve në kuadër të temave mësimore:

- gojarisht;
- me shkrim;
- praktikë (përpjekje, ushtrime etj.);
- pjesëmarrje në hulumtim dhe prezantim.

Nxënësit vlerësohen me nota numerike.

7. KUSHTET HAPËSINORE PËR REALIZIMIN E PROGRAMIT MËSIMOR

Programi sa i përket kushteve hapësinore bazohet në Normativin për hapësirë, pajisje dhe mjetet mësimore për arsimin fillor nëntëvjeçar përcaktuar nga ministri i Arsimit dhe Shkencës me Vendim nr. 07--1830/1 prej 28.02.2008.

8. NORMATIVI PËR KUADRIN MËSIMOR

Mësimin në lëndën e gjeografisë për klasën VIII (e tetë) mund ta realizojë personi i cili ka mbaruar:

- studime nga gjeografia, drejtimi mësimor, VII/1 ose 240 SETK;
- AP ose SHLP, grupi histori dhe gjeografi (për mësimdhënës të cilët realizojnë mësim në shkollat fillore ndërsa kanë marrëdhënie pune për periudhë të pacaktuar).

9. FILLIMI I REALIZIMIT TË PROGRAMIT MËSIMOR

Data e fillimit: **01.09.2018 .**

10. NËNSHKRIMI DHE DATA E PËRCAKTIMIT TË PROGRAMIT MËSIMOR

Programi mësimor për ***gjeografi*** për klasën VIII në arsimin fillor nëntëvjeçar, me propozim të Byrosë së zhvillimit të arsimit, e përcaktoi ministri i Arsimit dhe Shkencës

MINISTËR

____

Prof. dr. RENATA DESKOSKA

Përpiloi: grupi i punës, me vendim nr.02-123/1 prej 21.12.2017
Kontrolloi: Ivica Gievski, udhëheqës njësie
Lejoi: mr.Mitko Çeshllarov, udhëheqës sektori